

● Хартія справедливої ● культури

Ухвалено міжнародним консорціумом партнерів за результатами глобального процесу спільної розробки, координованого Німецькою комісією у справах ЮНЕСКО.

- Хартія справедливої
- культури

Зміст

Преамбула	6
-----------	---

Визначення	12
------------	----

Цілі	14
------	----

Принципи	16
----------	----

1. Гідні умови праці та справедлива винагорода	17
---	----

2. Доступ до розмаїття культурних форм вираження та ресурсів	19
---	----

3. Недискримінація та гендерна рівність	20
--	----

4. Місцевий розвиток	22
----------------------	----

5. Доступ до ринку	23
--------------------	----

6. Цифрова рівність та етика	25
------------------------------	----

7. Повага до навколишнього середовища	26
--	----

8. Обізнаність громадськості та споживачів	27
---	----

Шлях уперед	28
-------------	----

Розроблення Хартії справедливої культури	30
---	----

Як і навіщо підписувати Хартію справедливої культури?	32
---	----

Вихідні дані	34
--------------	----

● ПРЕАМБУЛА

Хартія справедливої культури підтримує створення і зміцнення руху, спрямованого на формування справедливих культурних відносин як у межах держав і регіонів світу, так і між ними. Це досягається шляхом формулювання восьми принципів, покликаних сприяти сталому, справедливому й шанобливому середовищу для митців, творчих діячів та інших працівників культури, і, як наслідок, забезпечити збереження культурного розмаїття у світі. Ми, організації та особи, що підписали цю Хартію, робимо цей крок на підтримку руху справедливої культури та заради участі в ньому. Ми запрошуємо інші державні, приватні та громадські організації, а також державні установи й фізичних осіб підписати цю Хартію. Підписуючи цю Хартію, ми зобов'язуємося впроваджувати її принципи та сприяти їх широкому визнанню й застосуванню.

Ми є частиною цього руху, оскільки переконані, що митці, творчі діячі та інші працівники культури роблять унікальний і визначальний внесок у добробут окремих осіб, суспільний прогрес та процвітання світових економік, особливо завдяки міжнародному культурному обміну. Ми вважаємо, що така рушійна сила зумовлена насамперед надзвичайним потенціалом людської творчості. Відповідні товари та послуги мають як економічний, так і культурний характер: окрім генерування доходу і забезпечення зайнятості, митці, творчі діячі та інші працівники культури також роблять величезний внесок у самобутність, уяву та спадщину світових культур.

Ми зобов'язуємося підтримувати свободу творчості, справедливі умови праці, а також належну і водночас пропорційну винагороду. Тож ми прагнемо усунути будь-які перешкоди, що заважають митцям, творчим діячам та іншим працівникам культури вільно виражати себе в мистецтві й забезпечувати сталий заробіток. Наш намір полягає в зміцненні правового статусу митців, творчих діячів та інших працівників культури, незалежно від їхнього статусу зайнятості або самостійної професійної діяльності; незалежно від того, чи їхній професійний статус визнається їхніми урядами; і незалежно від того, чи працюють вони в комерційному чи некомерційному контексті. Наш обсяг також включає підприємців: мікро-, малі та середні підприємства, кооперативи та колективи, чия діяльність визначена цією Хартією. Особливу увагу ми приділяємо митцям, творчим діячам та іншим працівникам культури з вразливих і маргіналізованих груп, підкреслюючи системну нерівність і дисбаланс у культурному обміні, що досі існують на місцевому, національному та глобальному рівнях.

Ця Хартія ґрунтується на чинному міжнародному праві, зокрема на Рекомендації ЮНЕСКО про статус митця 1980 року, Конвенції ЮНЕСКО про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовира-

ження 2005 року, Загальній декларації прав людини, Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права, і на інших відповідних актах міжнародного права, зокрема конвенціях і стандартах Всесвітньої організації інтелектуальної власності та Міжнародної організації праці, а також на Порядку денному ООН з питань сталого розвитку.

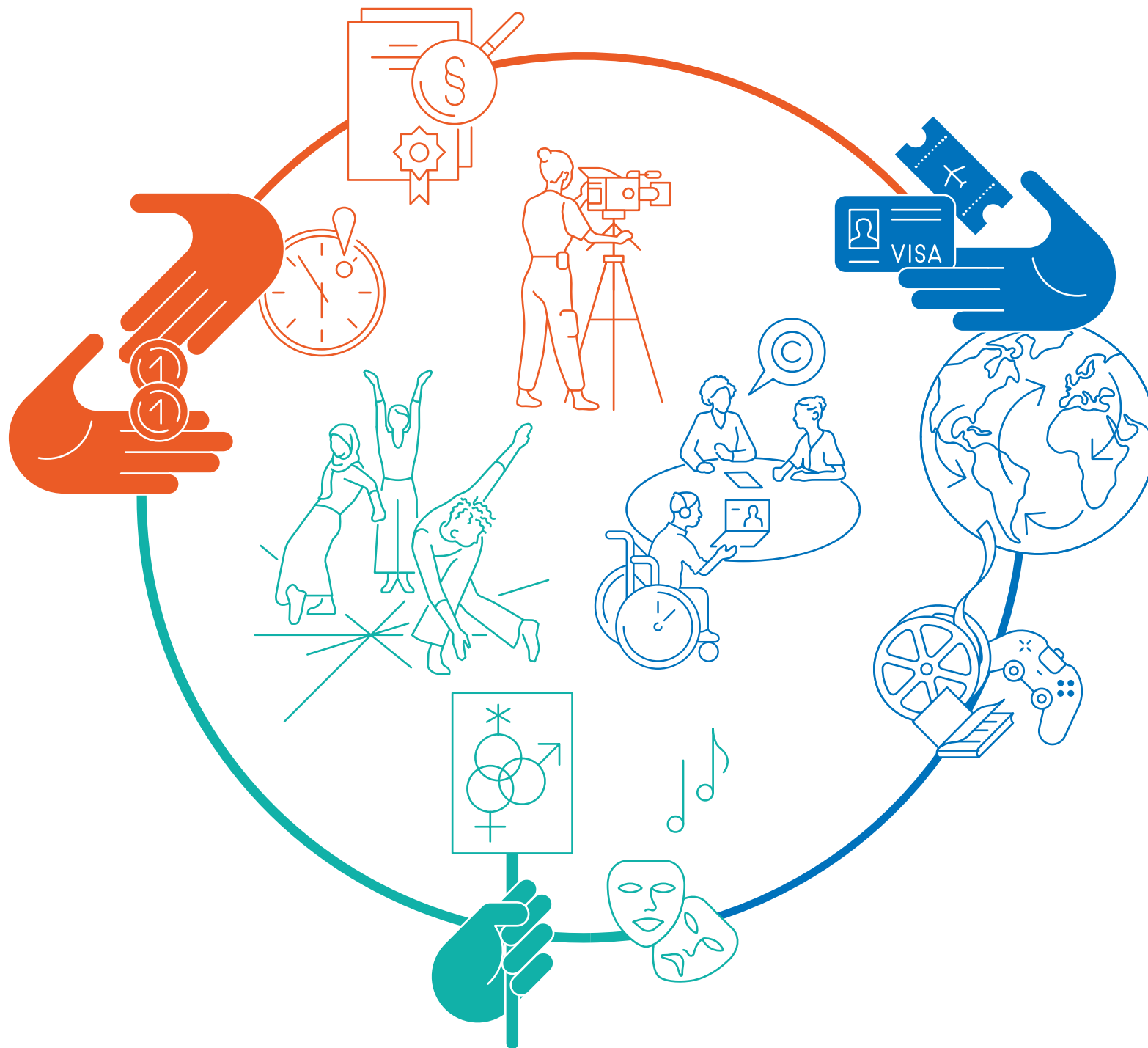
Ця Хартія також ґрунтується на чинних місцевих, національних і регіональних механізмах, зокрема правових механізмах та інших формах управління. Хартія прагне зміцнити такі наявні механізми шляхом налагодження партнерств з додатковими недержавними суб'єктами. Тим самим вона гарантує, що передбачені цими механізмами переваги помітно досягнуть цільових бенефіціарів, що до всіх буде забезпечено справедливе ставлення, і що будуть встановлені більш рівноправні зобов'язання, форми співпраці та відносини між митцями, творчими діячами та іншими працівниками культури з іншими зацікавленими сторонами у мистецькому та культурному середовищі.

Для встановлення більш справедливих торговельних відносин ця Хартія переймає досвід успіхів Хартії справедливої торгівлі та руху за справедливую торгівлю, що покращили самоорганізацію та джерела доходу понад 2 мільйони фермерів, водночас визнаючи, що торгівля культурними товарами та послугами потребує більш індивідуальних підходів.

Ця Хартія враховує дедалі зростаючу роль цифрового середовища, а також нещодавнє поширення систем штучного інтелекту (ШІ), які водночас створили нові можливості та виклики для культурного й творчого секторів. Серед них розрізняють поглиблення цифрового розриву, а також неетичні й несправедливі бізнес-моделі окремих цифрових платформ.

Ця Хартія наголошує на важливості прав інтелектуальної власності для підтримки творчої продуктивності та сприяє забезпеченню захисту цих прав за потреби в певних контекстах.

Зважаючи на недоліки чинної культурної політики в певних контекстах, усі підписанти цієї Хартії виступають за досягнення справедливих культурних відносин шляхом дотримання етичної політики, що ґрунтується на свободі, правосудді та рівності, як це закріплено в цій Хартії справедливої культури.

● ВИЗНАЧЕННЯ

Рух справедливої культури прагне забезпечити гідні умови праці для митців, творчих діячів та інших працівників культури.

Справедлива культура закликає державні, приватні та громадські структури, а також споживачів і широку публіку сприяти покращенню умов у мистецькому і культурному середовищах на місцевому, національному, регіональному та глобальному рівнях.

Справедлива культура має на меті сприяти сталому розвитку творчих та культурних ініціатив, зміцнити повагу до прав людини й культурного та мовного розмаїття, зокрема в цифровому середовищі, а також досягти більш збалансованого культурного обміну та співпраці.

Саме це ми називаємо **справедливою культурою**.

Хартія справедливої культури орієнтована на сприяння поваги, захисту та реалізації соціальних, економічних та інших прав людини серед митців, творчих діячів та інших працівників культури, шляхом забезпечення справедливіших трудових практик та більш збалансованого обміну на місцевому, національному, регіональному та глобальному рівнях, зокрема через:

- 1 Сприяння та забезпечення гідних умов праці для митців, творчих діячів і інших працівників культури. Це включає їхнє право на колективне представництво і справедливу винагороду, визнання та компенсацію за культурну і творчу діяльність, а також ефективне впровадження прав інтелектуальної власності, зокрема в цифровому середовищі.
- 2 Створення сприятливих умов для підвищення конкурентоспроможності та довгострокової стійкості культурних і творчих ланцюгів вартості шляхом узгодженої політики. Таке сприятливе середовище також має подолати дискримінацію та нерівність у сферах торгівлі й співпраці. Тим самим це забезпечить більш збалансований обмін культурними товарами та послугами на світовому рівні, забезпечить надання безперешкодного доступу до цифрових інструментів і навичок, покращить мобільність, підвищить спроможності та сприятиме формалізації цього сектору на користь митців, творчих діячів та інших працівників культури.
- 3 Залучення приватного сектора, насамперед багатонаціональних підприємств та технологічних компаній, до інноваційних партнерств з урядами, державними установами та громадськими організаціями в різних секторах і регіонах світу з метою впровадження принципів справедливої культури та заходів належної перевірки.
- 4 Підвищення обізнаності серед споживачів та аудиторій щодо важливості захисту й підтримки розмаїття культурних форм вираження, зокрема щодо захисту прав і умов праці митців, творчих діячів та інших працівників культури.

● ПРИНЦИПИ

З метою досягнення цілей справедливої культури необхідно чітко визнати обов'язки, що далі викладені у восьми керівних принципах. Це передбачає зобов'язання дотримуватися всіх цих принципів, водночас визнаючи, що прогрес в одній сфері не повинен створювати перешкод для інших.

①

Гідні умови праці та справедлива винагорода

Справедлива культура вимагає поваги, захисту та дотримання прав людини, що стосуються митців, творчих діячів та інших працівників культури. Ці особи мають право на гідне ставлення, захист та покращення їхнього професійного, соціального та економічного статусу відповідно до зобов'язань за міжнародним законодавством. Вони мають право на безпечні, інклюзивні та гідні умови праці, що передбачають належну та пропорційну винагороду за використання їхньої роботи, за умови належного захисту інтелектуальної власності. Необхідно впроваджувати та дотримуватися етичних і справедливих трудових норм, встановлених Міжнародною організацією праці, що включають забезпечення систем соціального захисту та захисту від життєвих ризиків, а також особливу турботу про жінок-мисткинь, творчих діячів та інших працівників культури у випадках вагітності, пологів та їхніх наслідків. Колективні переговори потрібно просувати як привілейований механізм для введення та адаптації трудових норм в контексті певних секторів. Ці права насамперед охоплюють права інтелектуальної власності.

Ці положення є колективною та індивідуальною відповідальністю усіх зацікавлених сторін, які залучені до культурного та творчого сектору, наприклад, урядів, державних та приватних організацій/компаній, груп громадянського суспільства, профспілок, професійних організацій, товариств колективного управління чи окремих фахівців.

Виконання цих обов'язків вимагає прийняття та впровадження належної політики й заходів із забезпечення гідних умов праці та справедливої винагороди. Належна політика та заходи також необхідні для навчання, соціального забезпечення, працевлаштування, умов доходу та оподаткування, мобільності та свободи художнього самовираження, а також для формалізації сектора на благо митців, творчих діячів та інших працівників культури. Урядам рекомендується розглянути можливість узгодження державної підтримки та субсидій із забезпеченням гідних умов праці та належної й пропорційної винагороди.

②

Доступ до розмаїття культурних форм вираження та ресурсів

Кожен має право на доступ до розмаїття культурних форм вираження та ресурсів. У цифровому середовищі, доступність визначається не лише простою наявністю та ціною доступності, а й потребує видимості різноманітного контенту різними мовами. Це також передбачає подолання цифрової нерівності та забезпечення рівного доступу до культурних ресурсів, що уможливує залучення до створення, виробництва, поширення та розповсюдження контенту.

Забезпечення доступності вимагає особливої уваги до культурної та мистецької освіти, а також до формування культурної обізнаності з раннього віку. Ці принципи мають бути інтегровані на всіх рівнях освіти для забезпечення вільного доступу молоді незалежно від її соціально-економічного статусу. Також необхідно заохочувати наявність і створення культурних та мистецьких просторів, спеціально розроблених для дітей і молоді.

Це є відповідальністю усіх зацікавлених сторін, зокрема державних органів та багатонаціональних підприємств, які повинні застосовувати принцип належної перевірки. Це також зобов'язує державні та приватні організації виявляти й усувати нерівності та перешкоди, що можуть заважати доступу до цих секторів та участі в них.

Пошук доступу до різноманітного контенту має відбуватися із дотриманням поваги, особливо у випадках, коли контент стосується недовпредставлених, меншинних або маргіналізованих спільнот. Особливої уваги потребують корінні народи та громади африканського походження. Така повага передбачає утримання від використання культурних виразів інших громад у вигляді культурного привласнення, а також без попередньої усвідомленої згоди та справедливої компенсації, водночас визнаючи необхідність збалансованого культурного обміну.

Недискримінація та гендерна рівність

Дискримінація митців, творчих діячів та інших працівників культури є неприпустимою в будь-якому аспекті зайнятості (це включає наймання, винагороду, підвищення на посаді та звільнення) або в іншій професійній діяльності.

Митці, творчі діячі та інші працівники культури є рівними у своїй гідності й правах незалежно від раси, кольору шкіри, походження, мови, національного, етнічного чи соціального походження, економічних чи соціальних умов народження, каст, релігії, віку, статі, гендерної ідентичності чи гендерного самовираження, сексуальної орієнтації, сімейного стану, батьківських обов'язків, менструації, інвалідності, стану здоров'я, членства в профспілках, політичних поглядів чи приналежності або іншого статусу – згідно з міжнародним правом у сфері прав людини.

Окремої уваги необхідно надати особливим потребам та розширенню прав жінок, а також митців, творчих діячів та інших працівників культури, які належать до маргіналізованих груп, меншин і недопредставлених спільнот. Особливої уваги потребують корінні народи та громади африканського походження.

Вирішення місцевих та довгострокових потреб культурного розвитку є ключовим у будь-яких культурних взаємодіях між, з одного боку, державними та приватними організаціями та, з іншого, митцями, творчими діячами та іншими працівниками культури. Такий розвиток повинен охоплювати різні аспекти, зокрема, але не обмежуючись нарощуванням потенціалу, передачею навичок, розвитком інфраструктури, підтримкою молодих творчих працівників та розвитком сталих місцевих ринків.

Завдяки своїй значній спроможності багатонаціональні корпорації та великі підприємства несуть особливу відповідальність за участь у цьому русі. Вони повинні активно долучатися до інноваційних, шанобливих та неексплуататорських обмінів і довгострокової співпраці; вони повинні реінвестувати частину своїх прибутків у національну та місцеву культурну й креативну екосистему, зокрема, на благо місцевих громад, а також для зміцнення спроможності кооперативів і колективів виражати своє мистецтво та культуру. Наприклад, у контексті справедливої торгівлі в деяких інших секторах для цього застосовується так звана «надбавка».

Обов'язки державного сектору включають як формування державної культурної політики, що надає перевагу місцевому культурному розвитку, так і гарантії виконання вищезазначених обов'язків великими підприємствами. Це вимагатиме запровадження демократичних та інклюзивних процесів управління, водночас із повагою до автономії та самовизначення митців, творчих діячів та інших працівників культури щодо прийняття рішень, пов'язаних із використанням цієї «надбавки» для розвитку місцевого мистецтва та культури.

Різноманітні культурні форми самовираження митців, творчих діячів та інших працівників культури повинні користуватися рівним правом доступу до місцевих, національних та глобальних ринків, зокрема в цифровому середовищі. Сприяння культурним обмінам завжди має збагачувати національний та місцевий контент і ніколи не повинно здійснюватися за рахунок видимості цього контенту. Забезпечуючи доступ до ринків, окрему увагу необхідно приділити жінкам, а також митцям, творчим діячам та іншим працівникам культури, які належать до маргіналізованих груп, меншин і недопредставлених спільнот. Особливої уваги потребують корінні народи та громади африканського походження.

Форми культурного самовираження, які недопредставлені на ринку і, зокрема, в міжнародному обміні, потребують преференційного режиму шляхом зміцнення відповідних та дієвих механізмів, наприклад, новоутворених. Такі механізми також необхідні для сприяння та підтримки мобільності митців, творчих діячів та інших працівників культури. До них належать такі положення, як-от: візи з урахуванням конкретних потреб, дозволи на роботу, справедливі податкові угоди, спрощені митні процедури, інформаційні ресурси місцевими та національними мовами, а також доступ до культурної та освітньої інфраструктури, зокрема резиденцій для митців, мистецьких фестивалів, міжнародних виставок та програм обміну.

Держави повинні утримуватися від прийняття торговельних зобов'язань, які можуть поставити під загрозу їхню здатність ухвалювати та впроваджувати культурну політику, спрямовану на захист і підтримку розмаїття форм культурного самовираження на їхній території та в цифровому середовищі. З метою захисту культурних інтересів наполегливо рекомендується забезпечити закріплення культурних винятків або звільнень у торговельних угодах.

Використання цифрових технологій у культурних та креативних індустріях завжди має бути спрямоване на збагачення розмаїття культурних форм вираження і підвищення людської креативності, а не на її заміну. Це стосується всіх етапів процесу — від створення, виробництва і постпродакшну аж до поширення та доступу до контенту. Особливо це стосується розробки та застосування систем штучного інтелекту — чи то генеративний штучний інтелект для створення контенту, чи застосування штучного інтелекту в (пост-) продакшні, кураторській діяльності, видимості та алгоритмічному поширенні.

Підходи та політика регулювання щодо використання цих технологій повинні бути орієнтовані на людину, при цьому ці способи мають бути вигідними та справедливими для всіх залучених сторін. Відповідно до вимог Рекомендації ЮНЕСКО з етики штучного інтелекту, використання цих технологій має відповідати дотриманню прав людини. Таке використання також має ґрунтуватися на прозорості, підзвітності, ясності та на захисті прав інтелектуальної власності та справедливої винагороди.

Пріоритетним обов'язком усіх зацікавлених сторін має бути дотримання прав, зокрема прав інтелектуальної власності та захисту конфіденційності, включно з біометричними даними; ці механізми захисту потребують нових підходів на підставі усвідомленої згоди для забезпечення їхньої актуальності та дієвості попри швидкий технологічний розвиток. Так само критично необхідні рівний доступ до цифрових інструментів, цифрової грамотності, навичок і можливостей, а також розподіл ресурсів для подолання цифрового розриву. Особливу увагу слід приділити протидії загрозам, що виникають у зв'язку з концентрацією ринкової влади в технологічних галузях.

Для забезпечення сталого розвитку культурні та креативні індустрії також мають терміново мінімізувати та пом'якшити свій вплив на довкілля, зокрема на біорізноманіття, та долучитися до боротьби зі зміною клімату.

Це колективна відповідальність усіх зацікавлених сторін, включно з урядами, державними та приватними організаціями/компаніями, групами громадянського суспільства, профспілками, професійними об'єднаннями, товариствами колективного управління або окремими митцями, творчими діячами та іншими працівниками культури.

Зокрема, необхідно розв'язати проблему негативного впливу на навколишнє середовище через використання цифрових технологій та проведення культурних заходів і подій зі значним вуглецевим слідом. Для цього потрібні інноваційні та системні рішення, тому більш децентралізовані підходи мають певний потенціал. Збалансовані рішення слід запровадити як частину справедливого переходу, також з метою збереження здатності цієї сфери процвітати та мінімізації негативного впливу на засоби до існування та права митців, творчих діячів та інших працівників культури. Повага до довкілля також передбачає визнання того, що громади, країни та регіони мають спільні, але різні рівні відповідальності за погіршення стану довкілля та зміну клімату. Також необхідно визнати, що, хоча громади, країни та регіони несуть спільну відповідальність за погіршення стану навколишнього середовища та зміни клімату, рівень цих обов'язків досі різний.

Повага до довкілля в межах культурної та креативної сфер передбачає підвищення обізнаності через культурну та мистецьку освіту, а також художнє самовираження, мистецькі заходи та ініціативи. Водночас потрібно визнати, що мистецтво і культура мають силу викликати емпатію та переосмислення наших досягнень, шукати нові сенси, уявляти альтернативні варіанти майбутнього, експериментувати, стимулювати та посилювати, а також надихати на дії щодо збереження навколишнього середовища та суспільних перетворень.

Обізнаність громадськості та споживачів відіграє ключову роль у сприянні більшій повазі й визнанню творчого внеску митців, творчих діячів та інших працівників культури. Така обізнаність важлива для стимулювання зусиль, спрямованих на забезпечення покращених умов праці та справедливої винагороди для вищезазначених осіб, а також на забезпечення дотримання їхніх основоположних прав, зокрема в цифровому середовищі. Для підвищення обізнаності про важливість збереження розмаїття культурних форм вираження вкрай важливо використовувати кожну можливість, при цьому особливу увагу необхідно приділити гарантуванню доступу до форм культурного самовираження, створених і вироблених на місцевому рівні та місцевими мовами.

Культурна та мистецька освіта є дієвими інструментами для підвищення обізнаності про справедливую культуру, зокрема серед молодшої аудиторії в цифровому середовищі. У зв'язку з цим, слід запровадити та просувати цільові заходи для формування й розвитку руху за справедливую культуру.

● ШЛЯХ УПЕРЕД

Ця Хартія справедливої культури запрошує до підписання та участі всіх зацікавлених сторін, зокрема уряди, інші державні організації, приватні компанії, групи громадянського суспільства, митців, творчих діячів, інших працівників культури, а також окремих громадян. Підписанням цієї Хартії справедливої культури вони зобов'язуються дотримуватися її цілей та принципів, виконувати її або адаптувати до відповідного юридичного формату, а також сприяти створенню та зміцненню руху справедливої культури.

Хоча Хартія окреслює загальні рамки, вона потребує подальшого вдосконалення щодо застосування до конкретних культурних і креативних секторів, а також у різних країнах і регіонах. Конкретні плани або рекомендації слід розробити через прозорі, спільні процеси та надалі впровадити у кожному конкретному контексті за участю всіх відповідних зацікавлених сторін.

Ця Хартія є живим документом та залишається відкритою до подальшого доопрацювання в разі виникнення значної потреби. Усі підписанти будуть заздалегідь повідомлені про кожну зміну, що забезпечить колективну прозорість і участь. Усі ревізії вимагатимуть прозорих та інклюзивних процесів, що забезпечать ефективне узгодження між підписантами Хартії.

Розроблення Хартії справедливої культури

Редакційна група з дев'яти експертів з усього світу розробила Хартію справедливої культури протягом понад десяти робочих сесій упродовж 2023 року.

- Жорді Балта Портолес, консультаційні послуги та дослідження у сфері культури, «Транзит Пружектес», Іспанія
- Брагім Ель-Мазнед, директор фестивалю «Visa for Music», Марокко
- Проф. Веронік Гевремон, завідувачка кафедри ЮНЕСКО, Університет Лаваль, Канада
- Едді Джоана Гомес, директорка проєктів, «Льорона Рекордс», Колумбія
- Фарай Мпфунья, виконавчий директор, Фонд культури, Зімбабве
- Едуардо Саравія, головний економіст, «Саунд Діпломейсі», Колумбія
- Анупама Сехар, кураторка спілки «South-South Arts Fellowships 2022-2023» та членкиня правління ArtsEquator, ОАЕ/Індія
- Луанда Сміт, генеральна директорка громадської організації «Креатівад-і-Культура-Глокаль А.С.», Мексика
- Катріна Стюарт Сантьяго, письменниця та засновниця PAGASA-People for Accountable Governance and Sustainable Action («Люди за відповідальне управління та сталий розвиток»), Філіппіни

Редакційну групу очолювала проф. Веронік Гевремон.

Консультативна рада з одинадцяти установ, які стали одними з перших ключових партнерів Ініціативи справедливої культури, спільно ухвалила Хартію справедливої культури на основі консенсусу в лютому 2024 року.

- Fairtrade International
- Fair Picture
- Інститут Гете (Німеччина)
- Інститут креативного підприємництва та інновацій (Сербія)
- Інститут Марака (Бразилія)
- Міжнародна федерація акторів
- Міжнародна федерація коаліцій за культурне розмаїття
- Міжнародна федерація музикантів
- Національна комісія Кенії у справах ЮНЕСКО
- Національна комісія Республіки Корея у справах ЮНЕСКО
- Міністерство культури Франції
- Кафедра ЮНЕСКО з питань розмаїття культурних виразів при Університеті Лаваль (Канада)

Понад 100 експертів та установ взяли участь на кількох етапах процесу шляхом публічних та письмових консультацій, з метою надання своїх коментарів у рамках «Ради з питань справедливої культури» та «молодих експертів за справедливую культуру».

Процес розробки Хартії справедливої культури, а також роботу редакційної групи та консультативної ради координувала Німецька комісія у справах ЮНЕСКО.

Як і навіщо підписувати Хартію справедливої культури?

Як?

Дуже просто – висловивши свою підтримку на вебсайті www.fair-culture.org.

Навіщо?

Підписанням цієї Хартії Ви заявляєте про свою підтримку її змісту та наших намірів щодо подальших заходів. Це збільшить кількість партнерів і союзників, а отже, підвищить її видимість, авторитетність та легітимність.

Підписання Хартії не покладає на Вас жодних юридичних зобов'язань. Однак це також означає, що підписання Хартії не є «сертифікацією» і не дозволяє Вам робити будь-які заяви щодо якості Вашої ділової практики відповідно до Хартії. Підписання Хартії не надає Вам права використовувати будь-який логотип або будь-яке маркування.

Що далі?

Партнери, що створили цю Хартію, не планують зупинятися на досягнутому. Вони прагнуть створити інструменти, що одного дня зможуть призвести до механізму підзвітності та дотримання вимог і згодом до «сертифікації» та «маркування» в окремих секторах креативних індустрій.

Вихідні дані

Редакція

Німецька комісія у справах ЮНЕСКО
Мартін-Лютер-Аллее 42
53175 Бонн, Німеччина

Контакти

Німецька комісія у справах ЮНЕСКО
Т +49 (0) 228 60497 - 110
Е info@fair-culture.org
www.unesco.de

Редакційна група

Др. Лутц Мьоллер (відповідальний), Фрідеріке
Камм, Юліане Баумгартен, Жужана Асоді

Переклад

Хадіжа Дедіщева

Станом на

Липень 2024

Авторське право

Тексти цієї публікації ліцензовані згідно з
ліцензією Creative Commons License Attribution
ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0).
www.creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/

Дизайн та макет

Panatom

за підтримки

Federal Foreign Office

unesco

German Commission
for UNESCO